

БІБЛІОТЕКИ ЖИТОМИРЩИНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

**КЗ «Житомирська обласна універсальна наукова
бібліотека імені Олега Ольжича»
Житомирської обласної ради
Науково-методичний відділ**

Соціологічні вивчення в бібліотеках

Житомирщини

Вип. 16

БІБЛІОТЕКИ ЖИТОМИРЩИНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

/за результатами дослідження/

**Житомир
2024**

Бібліотеки Житомирщини в умовах російської збройної агресії [Текст] : за результатами дослідження / ЖОУНБ ім. О. Ольжича, Наук.-метод. відділ ; [уклад. Г. Г. Козаченко, О. О. Ковальчук] ; ред. вип. Г. Й. Врублевська. – Житомир, 2024. – 10 с. – (Соціологічні вивчення в бібліотеках Житомирщини ; вип. 16).

**© Житомирська обласна універсальна
наукова бібліотека ім. О. Ольжича
Уклад. Г. Г. Козаченко, О. О. Ковальчук
Ред. вип. Г. Й. Врублевська**

З початком повномасштабного наступу Росії на територію України 24 лютого 2022 р. країна-агресор поставила за мету ліквідувати українську державу та українців як націю, тому російські війська руйнують українські міста і села, знищують історико-культурні цінності, жорстоко вбивають громадян нашої країни.

Велику цінність у збереженні традицій та національно-культурної спадщини мають бібліотеки. Під час воєнного стану їх роль особливо зростає, враховуючи їхню інформаційно-просвітницьку, комунікативно-організаційну, історико-культурну функції. Тому захист бібліотечних будівель, збереження і відновлення фондів бібліотек є складовою частиною культурної політики зі збереження національно-культурної спадщини України в сучасних умовах¹.

З метою моніторингу стану публічних бібліотек регіонів (сільських, селищних, міських, обласних) в умовах російської збройної агресії (втрати фондів, матеріально-технічної бази тощо) та аналізу впливу агресії на діяльність публічних бібліотек України Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого у 2022 році ініціювала проведення дослідження «Публічні бібліотеки України в умовах російської збройної агресії».

Фахівці науково-методичного відділу активно включились в процес збору інформації про стан публічних бібліотек Житомирщини і на момент підготовки даного матеріалу маємо дані вже VIII етапу дослідження.

За останні 10 років в Житомирській області простежується тенденція значного скорочення мережі публічних бібліотек. Якщо у 2014 році на Житомирщині функціонували 913 закладів, то на початок 2022 року – 677. Такі дані були отримані на основі аналізу форми 6-нк Державної статистичної звітності. Однак, окрім вже звичної статформи, з 2014 року повноцінно запрацювала Електронна система моніторингу базової мережі публічних

---

¹ [Публічні бібліотеки України в умовах воєнного стану: втрати та виклики](#)

бібліотек України (ЕСMaP), яка акумулювала дані виключно по мережі **діючих** бібліотек, на відміну від форми б-нк. Тому слід враховувати певну розбіжність у даних. В подальшому ми опиратимемося саме на дані ЕСMaP. Отож, у 2014 році мережа публічних бібліотек Житомирської області налічувала 898 закладів. На початок 2022 року їх було вже 582. За 2022 рік ми отримали дані про 516 працюючих бібліотек, тобто за перший рік повномасштабного вторгнення Росії мережа ПБ Житомирщини зменшилась на 66 установ, серед яких вщент зруйнована бібліотека с. Морозівка Малинської територіальної громади.

Але повернімося безпосередньо до дослідження.

На I етапі ми змогли узагальнити дані від 49 територіальних громад Житомирської області та трьох (на той момент) обласних бібліотек. Ми не отримали дані від 17 громад, профільні відділи/сектори яких (до речі, як і представники ОМС) проігнорували наші звернення і взагалі не відповіли на наші листи. Слід зауважити, що взагалі кількість територіальних громад (як і їхній перелік), які брали участь в дослідженні Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого щоразу змінювалася. Цей факт значно впливає як на визначення в дослідженні кількості бібліотек, так і на коректність отриманих даних.

Таблиця 1. Зміни у мережі публічних бібліотек Житомирщини
(за результатами дослідження)

ЕТАПИ ДОСЛІДЖЕННЯ	К-ТЬ ТГ, ЩО ВЗЯЛИ УЧАСТЬ	К-ТЬ ФУНУЦІОНУЮЧИХ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК (за отриманими анкетами)
25.05.22	49	452
25.08.22	38	369
25.12.22	32	328
31.03.23	43	427
30.06.23	40	405

31.09.23	40	405
31.12.23	26	249
31.03.24	30	325

Непроста ситуація й у сфері зайнятості бібліотечних фахівців. За період з березня 2022 року до березня 2024 з 57 фахівцями було розірвано або призупинено дію трудових договорів.

Упродовж 2023 р. прослідковувалась тенденція до скорочення чисельності тих фахівців, які з об'єктивних причин не мали можливості виконувати свої професійні обов'язки: наразі у простої перебувають 8 працівників (Андрушівська, Городницька ТГ), 13 перебувають у відпустках без збереження заробітної платні (9 з них – фахівці ЖОУНБ імені Олега Ольжича, а також бібліотечні працівники з Бердичівської, Романівської та Чуднівської ТГ). На жаль, дані, якими ми оперуємо, далекі від об'єктивності та точності, адже маємо інформацію лише від 30 територіальних громад області, які взяли участь у VIII етапі дослідження «Публічні бібліотеки України в умовах російської збройної агресії».

Таблиця 2. Стан зайнятості працівників бібліотек
(за результатами дослідження)

Громади та бібліотеки	Кількість працівників публічних бібліотек, які перебувають у відпустках без збереження заробітної плати		Кількість працівників публічних бібліотек, які перебувають у простої		Кількість працівників публічних бібліотек, з якими була призупинена дія трудових договорів		Кількість працівників публічних бібліотек, з якими були розірвані трудові договори	
	станом на 25.05.2022	станом на 31.03.2024	станом на 25.05.2022	станом на 31.03.2024	станом на 25.05.2022	станом на 31.03.2024	станом на 25.05.2022	станом на 31.03.2024
Андрушівська	0	0	16	1	0	0	1	0
Андрушківська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Баранівська	0	Дані відсутні	23	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Барашівська	0	Дані відсутні	5	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Бердичівська	4	1	6	0	1	0	0	0
Березівська	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні

Білокоровицька	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Брониківська	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Брусилівська	0	0	18	0	0	0	0	0
Високівська	0	0	2	0	0	0	0	0
Вишевицька	0	0	3	0	0	0	0	0
Вільшанська	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Волицька	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Вчорайшенська	0	Дані відсутні	7	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Гладковицька	0	Дані відсутні	1	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Глибочицька	0	Дані відсутні	8	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Городницька	Дані відсутні	0	Дані відсутні	7	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0
Городоцька	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Горщиківська	1	Дані відсутні	3	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Гришківецька	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Довбиська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Дубрівська	1	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Ємільчинська	0	0	12	0	0	0	0	0
Житомирська	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Звягельська	0	0	0	0	0	0	0	0
Іршанська	0	0	0	0	0	0	0	0
Квітнева	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0
Корнинська	0	Дані відсутні	4	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Коростенська	8	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	1	Дані відсутні
Коростишівська	0	Дані відсутні	9	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Краснопільська	0	0	0	0	0	0	0	0
Курненська	0	0	0	0	0	0	0	0
Лугинська	0	0	14	0	0	0	0	0
Любарська	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Малинська	7	0	26	0	0	0	0	0
Миропільська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні

Народицька	0	0	19	0	0	0	3	0
Новоборівська	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0
Новогуївинська	2	0	0	0	0	0	0	0
Овруцька	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Олевська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Оліївська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Пищівська	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0
Попільнянська	0	0	0	0	0	0	0	0
Потіївська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Пулинська	0	0	2	0	0	0	0	0
Радомишльська	0	0	0	0	0	0	0	0
Райгородоцька	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Романівська	Дані відсутні	2	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0
Ружинська	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0
Семенівська	2	Дані відсутні	2	Дані відсутні	1	Дані відсутні	1	Дані відсутні
Словечанська	0	0	11	0	0	0	0	0
Станишівська	1	0	6	0	0	0	0	1
Старосілецька	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Стриївська	0	0	5	0	0	0	0	2
Тетерівська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Ушомирська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Харитонівська	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Хорошівська	1	Дані відсутні	8	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Червоненська	0	0	5	0	0	0	0	0
Черняхівська	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0
Чижівська	0	Дані відсутні	7	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Чоповицька	0	0	0	0	0	0	0	0
Чуднівська	0	1	0	0	0	0	0	0
Швайківська	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні	Дані відсутні
Ярунська	0	Дані відсутні	8	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні

ЖОУНБ	17	9	0	0	1	0	1	0
Обласна бібліотека для дітей та юнацтва	10	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні	0	Дані відсутні
Всього	54	13	230	8	3	0	7	3

Внаслідок повномасштабної агресії РФ матеріально-технічна база публічних бібліотек області зазнала значних втрат:

- зруйнована та не підлягає відновленню бібліотека с. Морозівка Малинської територіальної громади
- частково зруйнована/пошкоджена та потребує капітального ремонту/реконструкції бібліотечна будівля у с. Миролюбівка Станишівської територіальної громади
- зазнали незначних пошкоджень та потребують ремонту (заміна вікон, дверей, частковий ремонт даху, фасаду тощо) 24 бібліотеки (у Гладковицькій, Коростенській, Малинській, Народицькій, Новоборівській, Новогуївській, Ушомирській, Райгородоцькій ТГ), зокрема й будівля ЖОУНБ імені Олега Ольжича
- орієнтовний обсяг втрат бібліотечного фонду, що зазнали публічні бібліотеки області внаслідок військової агресії складає близько 9 тис. примірників
- орієнтовний обсяг збитків, що зазнали публічні бібліотеки внаслідок військової агресії, складає більше 1 700 тис. грн., у тому числі більше 22 тис. на відновлення фондів.

Досліджуючи наслідки руйнування/пошкодження і втрат публічних бібліотек Житомирщини з початку повномасштабного вторгнення РФ, можна визначити такі тенденції:

- скорочена мережа публічних бібліотек (причому, для скорочення у переважній більшості випадків немає об'єктивних та виважених причин)

- погіршено кадрове забезпечення діяльності бібліотек, втрачаються досвідчені кадри, які обізнані у специфічних технологічних процесах, мають практичні навички
- пошкоджені (зруйновані) будівлі бібліотек, втрачені (повністю або частково) бібліотечні фонди, а також матеріально-технічні засоби
- публічним бібліотекам області нанесено значних збитків
- незалежно від складної ситуації в умовах воєнного стану і продовження збройної агресії, публічні бібліотеки Житомирщини проводять значну волонтерську, просвітницьку, інформаційну діяльність тощо.

Організувати роботу в умовах війни складно, але можливо. Для того, щоб ворог розумів, що він нас не злякає, ми повинні продовжувати жити та працювати, пристосовуючи свою діяльність до реалій сьогодення.